

УДК 336.7

[https://doi.org/10.52058/2786-6300-2023-11\(17\)-223-230](https://doi.org/10.52058/2786-6300-2023-11(17)-223-230)

Сибірцев Володимир Васильович доктор економічних наук, професор, Завідувач кафедри фінансів, банківської справи та страхування, Центрально-український національний технічний університет, Проспект Університетський, 8, м. Кропивницький, 25006, <https://orcid.org/0000-0003-0910-5266>

Кравченко Вікторія Петрівна доцент, кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування, Центрально-український національний технічний університет, Проспект Університетський, 8, м. Кропивницький, 25006, <https://orcid.org/0000-0003-4343-6296>

Подплетній Валерій Володимирович доцент, кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування, Центрально-український національний технічний університе, Проспект Університетський, 8, м. Кропивницький, 25006, <https://orcid.org/0000-0001-5746-3370>

ДОСЛІДЖЕННЯ ОСОБЛИВОСТЕЙ ФУНКЦІОНУВАННЯ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Анотація. Банківська система є життєво важливою частиною національної інфраструктури та головним фактором економічної стабільності. Якщо банківська система стане уразливою або нестабільною, це може призвести до загальнонаціональних економічних та соціальних криз. Метою дослідження є дослідження особливостей функціонування банківської системи в умовах військового стану. Доведено що в умовах обмеженого фізичного доступу до банківських установ через можливі бойові дії, електронні сервіси стають незамінними для забезпечення безперебійного обслуговування клієнтів. Представлено згрупований перелік загроз функціонування банківської системи України. Сформовано заходи, які повинен вчинити центральний банк у вигляді НБУ щодо стабілізації банківської системи в умовах війни. Встановлено що умови нестабільності можуть викликати паніку серед населення, в тому числі й відносно фінансової стабільності. Цифрові технології можуть допомогти в роз'ясненні ситуації, наданні даних про стан рахунків та проведення транзакцій в режимі реального часу, що може заспокоїти клієнтів. Визначено що впровадження цифрових технологій в банківську систему України, особливо в умовах військового стану, є не лише можливістю підтримувати стабільність діяльності, а й засобом підвищення довіри та захисту інтересів клієнтів. Довіра населення до

банківської системи є фундаментом для відновлення після будь-якого конфлікту. Якщо ця довіра буде підірвана, відновлення економіки після завершення війни буде значно ускладнене, а процес реінтеграції національної економіки в світову систему може зайняти значно більше часу. Охарактеризовано, що акцент на захисті банківської системи від можливих дій країни-агресора не лише сприяє збереженню національної безпеки в широкому розумінні, але і підтримує економічну стабільність, що є важливим фактором для підтримки моралі населення в умовах конфлікту.

Ключові слова: банківська установа, банківська система, банківська діяльність, військовий стан, аналіз банківської діяльності

Sybirtsev Volodymyr Vasyliovych Doctor of Economic Sciences, Professor, Head of the Department of Finance, Banking and Insurance, Central Ukrainian National Technical University, Universytets'kyi Ave., 8, Kropyvnytskyi, 25006, <http://orcid.org/0000-0003-0910-5266>

Kravchenko Victoriia Petrivna Associate Professor, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor of the Department of Finance, Banking and Insurance, Central Ukrainian National Technical University, Universytets'kyi Ave., 8, Kropyvnytskyi, 25006, <http://orcid.org/0000-0003-4343-6296>

Podpletniy Valeriy Volodymyrovych Associate Professor, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor of the Department of Finance, Banking and Insurance, Central Ukrainian National Technical University, Universytets'kyi Ave., 8, Kropyvnytskyi, 25006, <http://orcid.org/0000-0001-5746-3370>

RESEARCH OF THE FEATURES OF FUNCTIONING OF THE BANKING SYSTEM UNDER WAR CONDITIONS

Abstract. The banking system is a vital part of the national infrastructure and a major factor in economic stability. If the banking system becomes vulnerable or unstable, it could lead to nationwide economic and social crises. The purpose of the study is to study the peculiarities of the functioning of the banking system under martial law. It has been proven that in conditions of limited physical access to banking institutions due to possible hostilities, electronic services become indispensable to ensure uninterrupted customer service. A grouped list of threats to the functioning of the banking system of Ukraine is presented. The measures that the central bank in the form of the NBU should take to stabilize the banking system in war conditions have been formed. It has been established that conditions of instability can cause panic among the population, including in relation to financial stability. Digital technology can help provide clarity, account information and real-

time transactions, which can reassure customers. It has been determined that the introduction of digital technologies into the banking system of Ukraine, especially under martial law, is not only an opportunity to maintain stability of activity, but also a means of increasing trust and protecting the interests of clients. Public confidence in the banking system is the foundation for recovery after any conflict. If this trust is undermined, economic recovery after the end of the war will be significantly more difficult, and the process of reintegrating the national economy into the global system may take much longer. It is characterized that the emphasis on protecting the banking system from possible actions of an aggressor country not only contributes to the preservation of national security in a broad sense, but also maintains economic stability, which is an important factor for maintaining the morale of the population in times of conflict.

Keywords: banking institution, banking system, banking activity, martial law, analysis of banking activity

Постановка проблеми. Воєнний стан вносить радикальні зміни у функціонування багатьох сфер господарювання країни, в тому числі й банківської системи. Стабільність банків в такий період стає вирішальною для економічної безпеки нації. Особлива увага при цьому приділяється цифровим технологіям та е-банкінгу. В умовах обмеженого фізичного доступу до банківських установ через можливі бойові дії, електронні сервіси стають незамінними для забезпечення безперебійного обслуговування клієнтів. Е-банкінг дозволяє здійснювати платежі, перекази та інші фінансові операції безпосередньо з дому або іншого безпечного місця, знижуючи ризики для життя та здоров'я клієнтів.

Однак в умовах воєнного стану може виникнути проблема довіри до банківських установ. Велика кількість невизначеностей та ризиків може викликати паніку серед вкладників, що призведе до масового виведення коштів. Тут ключову роль відіграє Національний Банк України, який має забезпечити стабільність національної валюти, регулювання ліквідності банківської системи та зміцнення довіри до фінансових установ країни. Ефективна комунікація та своєчасне втручання НБУ можуть стати вирішальними факторами в підтримці стабільності банківської системи в складний період воєнного стану.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми функціонування банківської системи в різних умовах розвитку розкривалися в роботах таких вчених як А. Брегеда, Л.Л. Гриценко, Є.Ю. Онопрієнко, Г. Панасенко, С.М. Савлук, С.А. Кузнецова, Т.М. Болгар, З.С. Пестовська, Є. Сича, І. Токмакової, М. Криштанович, А. Штангрет та інші. Однак ряд теорії і концепцій що стосується функціонування банківської системи в умовах війни, досі залишаються не розкритими в повній мірі, що і зумовило вибір даної тематики і її сучасну актуальність.

Метою статті є дослідження особливостей функціонування банківської системи в умовах військового стану.

Виклад основного матеріалу. Банківська система України пройшла шлях від відновлення після періоду пострадянської трансформації до адаптації до глобальних стандартів і викликів сучасного світу. В останні роки банківський сектор країни зазнав численних змін, які визначають його поточний стан [1-3].

Цифрові технології в сучасному світі змінюють багато аспектів нашого життя, включаючи функціонування банківської системи [4-7]. У контексті України, особливо під час військового стану, роль цифровізації стає ще важливішою. Діяльність банків у умовах військового стану може бути обмежена через фізичний доступ до відділень, потребу евакуації персоналу або інші екстрені ситуації [8-10]. Тут цифрові платформи стають основним засобом для забезпечення неперервності банківської діяльності. Завдяки онлайн-сервісам і мобільному банкінгу, клієнти можуть здійснювати операції, не залежачи від фізичного стану інфраструктури.

Сьогодні, внаслідок військового стану, існує значна кількість загроз, які слід згрупувати (табл.1).

Таблиця 1

Згрупований перелік загроз функціонування банківської системи України

Групи загроз	Сутність і характеристика
Довіра до банківської системи	Військовий стан може викликати паніку серед населення, в результаті чого багато людей почнуть активно виводити свої заощадження з банків
Зовнішнє середовище	Висока динамічність зовнішнього середовища, включаючи економічні санкції, переривання торгівлі та інвестицій, може викликати економічну нестабільність, що погіршить якість активів банків та призведе до збільшення прострочених кредитів
Регулятивні обмеження	У відповідь на військовий стан уряд може вводити різноманітні обмеження, включаючи контроль за рухом капіталу, заморожування активів або обмеження на виведення коштів, що складає додатковий тиск на банківську систему
Валютний ризик	Військові конфлікти часто викликають нестабільність національної валюти, що може призвести до великих втрат для банків, які мають значущі валютні позиції

Цифровізація також забезпечує безпеку операцій. Використання таких технологій, як шифрування даних і блокчейн, може зменшити ризик злому та шахрайства, який може зрости в умовах військових дій. З іншого боку, надійна цифрова комунікація дозволяє банкам швидко інформувати клієнтів про будь-які надзвичайні обставини, зміни в роботі або обмеження, пов'язані з військовим станом.

Однак, важливим є питання довіри. Умови нестабільності можуть викликати паніку серед населення, в тому числі й відносно фінансової стабільності. Цифрові технології можуть допомогти в роз'ясненні ситуації, наданні даних про стан рахунків та проведення транзакцій в режимі реального часу, що може заспокоїти клієнтів. Впровадження цифрових технологій в банківську систему України, особливо в умовах військового стану, є не лише можливістю підтримувати стабільність діяльності, а й засобом підвищення довіри та захисту інтересів клієнтів. Завданням банківської системи та регуляторів у таких умовах є забезпечення максимальної стабільності, захисту інтересів вкладників та забезпечення неперервності фінансових послуг для населення та бізнесу.

Виділимо ключові заходи, які повинен вчинити центральний банк у вигляді НБУ щодо стабілізації банківської системи в умовах війни (рис.1).

Рис.1. Ключові заходи, які повинен вчинити центральний банк у вигляді НБУ щодо стабілізації банківської системи в умовах війни

Стимулювання банків до продовження кредитування реального сектору економіки, особливо ключових галузей та секторів. НБУ повинен забезпечувати достатню ліквідність для банків, які стикаються з масовими виведенням коштів. Це може включати запуск спеціалізованих вікон ліквідності або надання кредитів екстреної допомоги. В умовах війни роль НБУ як центрального регулятора та «банку банків» стає особливо важливою. Ефективне керівництво, оперативність рішень та висока компетентність співробітників НБУ – ключ до стабільності фінансової системи країни в складних часах.

Банківська система України знаходиться на шляху до стабільності та росту, з акцентом на інновації та адаптацію до глобальних трендів. Зусилля з боку регулятора, спрямовані на забезпечення прозорості, фінансової стабільності та захисту прав споживачів, покладають міцний фундамент для подальшого розвитку банківського сектора країни.

Однак слід враховувати, що подальший успіх великою мірою залежатиме від здатності банківської системи адаптуватися до швидко змінюваних умов, викликаних глобальною економічною динамікою, а також внутрішніми факторами.

Висновки. Підсумовуючи, слід зазначити, що цифрові технології, особливо blockchain та інші децентралізовані системи, можуть запропонувати альтернативні рішення для забезпечення фінансової стабільності. Зокрема, децентралізовані платформи можуть сприяти безперебійному веденню розрахунків, зменшуючи залежність від традиційних банківських інфраструктурі. Незважаючи на потенційні переваги цифрових рішень, їх впровадження та адаптація в умовах воєнного стану вимагають додаткових зусиль з боку державних органів. Національний Банк України має брати активну участь у розробці стратегії використання цифрових інновацій для забезпечення фінансової безпеки країни.

Також слід звернути увагу на необхідність психологічної підтримки населення, яке може відчувати збільшену тривожність щодо своїх заощаджень та фінансової стабільності. Зміцнення довіри до банківської системи в такі періоди стає вирішальною завданням для державних органів і фінансових установ.

Потенційні перспективи подальшого розвитку банківської системи повинні бути спрямовані на підвищення її ефективності, адаптованість до змінних умов зовнішнього середовища і забезпечення кращого обслуговування клієнтів.

Література:

1. Zhavoronok, A., Shchur, R., Zhezherun, Y., Sadchykova, I., Viadrova, N., Tychkovska, L. The role of the credit services market in ensuring stability of the banking system. International Journal of Safety and Security Engineering, Vol. 12, No. 6, 2022, pp. 667-679.

2. Denysova, A., Vovk, V., Rudoi, K., Kyrychenko, T. Management and legal aspects of the symbiosis of banking institutions and fintech companies in the credit services market in the context of digitization. *Estudios de Economia Aplicada*, 2021, 39(7).
3. Kusi, B.A., Agbloyor, E.K., Simplice, A.A., Abor, J. Foreign bank and banking stability in Africa: does strong and weak corporate governance systems under different regulatory regimes matter? *Journal of Financial Economic Policy*, 2022, 14(2): 207-241.
4. Amadi, A., Adetiloye, K., Babajide, A., Amadi, I. Banking system stability: A prerequisite for financing the Sustainable Development Goals in Nigeria. *Banks and Bank Systems*, 2021, 16(2): 103-118.
5. Amadi, A.N., Adetiloye, K.A., Omankhanlen, A.E., Amadi, I.P., Nwodimmah, P. The stabilization effects of fiscal policy on banking system stability in Nigeria. *Asian Economic and Financial Review*, 2021, 11(10): 805-815.
6. Pan, H., Fan, H. Stability of the Banking System with Shadow Banking on Different Inter-bank Network Structures. *Discrete Dynamics in Nature and Society*, 2021, 6650327.
7. Blahun, I., Blahun, I., Blahun, S. Assessing stability of the banking system based on fuzzy logic methods. *Banks and Bank Systems*, 2022, 15(3): 171-183.
8. Gao, Q., Fan, H. Effect of the Dynamic Macroeconomic Fluctuation on the Stability of a Banking Network System with Scale-Free Structure. *Mathematical Problems in Engineering*, 2020, 7158506.
9. Rahman, A. M. Can voluntary insurance be a new product in bank-led e-banking: Statistical analysis of customers' preferences in Bangladesh-economy? *J. Corp. Gov. Insur. Risk Manag.*, 9(S1), 2022, 215-228.
10. Riadi, I., Sunardi, Aprilliansyah, D. Analysis of Anubis Trojan attack on Android Banking application using mobile security labware. *International Journal of Safety and Security Engineering*, Vol. 13, No. 1, 2023, pp. 31-38.

References:

1. Zhavoronok, A., Shchur, R., Zhezherun, Y., Sadchykova, I., Viadrova, N., Tychkovska, L. (2022). The role of the credit services market in ensuring stability of the banking system. *International Journal of Safety and Security Engineering*, Vol. 12, No. 6, pp. 667-679. <https://doi.org/10.18280/ijssse.120602> [In English]
2. Denysova, A., Vovk, V., Rudoi, K., Kyrychenko, T. (2021). Management and legal aspects of the symbiosis of banking institutions and fintech companies in the credit services market in the context of digitization. *Estudios de Economia Aplicada*, 39(7). <https://doi.org/10.25115/eea.v39i7.5013> [In English]
3. Kusi, B.A., Agbloyor, E.K., Simplice, A.A., Abor, J. (2022). Foreign bank and banking stability in Africa: does strong and weak corporate governance systems under different regulatory regimes matter? *Journal of Financial Economic Policy*, 14(2): 207-241. <https://doi.org/10.1108/JFEP-02-2021-0044> [In English]
4. Amadi, A., Adetiloye, K., Babajide, A., Amadi, I. (2021). Banking system stability: A prerequisite for financing the Sustainable Development Goals in Nigeria. *Banks and Bank Systems*, 16(2): 103-118. [https://doi.org/10.21511/bbs.16\(2\).2021.10](https://doi.org/10.21511/bbs.16(2).2021.10) [In English]
5. Amadi, A.N., Adetiloye, K.A., Omankhanlen, A.E., Amadi, I.P., Nwodimmah, P. (2021). The stabilization effects of fiscal policy on banking system stability in Nigeria. *Asian Economic and Financial Review*, 11(10): 805-815. <https://doi.org/10.18488/JOURNAL.AEFR.2021.1110.805.815> [In English]

6. Pan, H., Fan, H. (2021). Stability of the Banking System with Shadow Banking on Different Inter-bank Network Structures. *Discrete Dynamics in Nature and Society*, 6650327. <https://doi.org/10.1155/2021/6650327> [In English]
7. Blahun, I., Blahun, I., Blahun, S. (2020). Assessing stability of the banking system based on fuzzy logic methods. *Banks and Bank Systems*, 15(3): 171-183. [https://doi.org/10.21511/bbs.15\(3\).2020.15](https://doi.org/10.21511/bbs.15(3).2020.15) [In English]
8. Gao, Q., Fan, H. (2020). Effect of the Dynamic Macroeconomic Fluctuation on the Stability of a Banking Network System with Scale-Free Structure. *Mathematical Problems in Engineering*, 7158506. <https://doi.org/10.1155/2020/7158506> [In English]
9. Rahman, A. M. (2022). Can voluntary insurance be a new product in bank-led e-banking: Statistical analysis of customers' preferences in Bangladesh-economy? *J. Corp. Gov. Insur. Risk Manag.*, 9(S1), 215-228. <https://doi.org/10.51410/jcgirm.9.1.14> [In English]
10. Riadi, I., Sunardi, Aprilliansyah, D. (2023). Analysis of Anubis Trojan attack on Android Banking application using mobile security labware. *International Journal of Safety and Security Engineering*, Vol. 13, No. 1, pp. 31-38. <https://doi.org/10.18280/ijssse.130104> [In English]